

ТИЖНЕВИК - REVUE HEVDOMADAIRE - TRIDENT
UKRAINIENNE

Число 17 (325) рік вид. VIII. 24 квітня 1932 р. Ціна фр. 2. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 24 квітня 1932 року.

Майбутність нашої шкільної молоді не помалу нас непокоїть. Думаємо ми тут про тих хлопців та дівчат, які ще немовлятами залишили разом з своїми батьками Україну і її не пам'ятають, та про тих, що народилися вже на чужині і рідного краю зовсім не знають.

Звідки мають вони взяти знання про рідний край, ті знання, які конче потрібні кожній культурній людині, свідомій свого національного «я»? З школи? Але ж тільки незначній частині наших дітей щастить здобувати освіту рідною мовою в тих двох гімназіях, що їх має еміграція — в Станиці Українській коло Калішу та в Ржевницях коло Праги. По-за незначною кількістю школярів-емігрантів, які вчащають до нечисленних українських шкіл на Волині чи в Галичині, решта нашої дітвори побірає освіту в школах чужих, чужою мовою, серед чужого оточення. Коли з одного боку це має де-які плюси, даючи дітям володіння чужою мовою і знайомість з європейською культурою, то з другого боку — є в цьому і чималі мінуси: чужі впливи, які загрожують денационалізацією еміграційній молоді, одірваній від рідного ґрунту, з неусталеною ще психикою, з невиробленим ще світоглядом.

Боротися з тим перш за все має родина, але її сили і її впливи серед чужого моря вельми обмежені. Їх самих не вистачає. Одчувають це й самі батьки, організовуючи недільні та четвергові школи, де діти можуть здобути найпотрібніші відомості про свій нарід, про свій край, його минуле й сучасне. Кожна така школа — в Парижі, Шалеті, Кнютанжі, Оден-ле-Тіші робить своє непомітне мале, але великої

внутрішньої ваги діло. На жаль, шкіл тих обмаль і вони не охоплюють усієї нашої дітвори, розкиданої часто по глухих закутках.

Незабаром надходить літо, і треба вже тепер подумати про те, щоб дати змогу нашим дітям, які вчаться по чужих школах, використати вільний час, щоб заповнити ті прогалини, які вони мають в своїх знаннях про Україну.

Систематичне читання, самоосвіта, організація літніх курсів, колоній можуть тут стати в пригоді. Не повинно бути ні одної дитини в українській емігрантській сім'ї, яка б не володіла добре рідною мовою, яка б не знала докладно української історії, географії й літератури.

Про це мають дбати не лише самі батьки. Допомогти їм в цьому повинні й українські педагоги, все наше громадянство.

Жах на Дністрі та українська політична еміграція в Румунії.

Український Громадсько-Допомоговий Комітет Української еміграції в Румунії, обговоривши криваві події на Дністрі, а тако-ж і ті заходи, які було вжито Комітетом у зв'язку з цими подіями, ухвалив на своєму засіданню, яке відбулося, 14-го квітня, випустити таку відозву-протест:

Протягом останньої зими річка Дністро, яка відділює Румунію від совітського союзу, стала правдивою смугою смерти, де большевики організували систематичне полювання на безборонних стариків, жінок і навіть на дітей.

Большевики дійшли до того, що не вважали потрібним навіть убирати з льоду на Дністрі тих, хто впав жертвою їхнього варварського садизму. Тому, благаючи зойки конаючих майже кожної ночі змішувалися зі завиванням голодних псів, що роздирали й таскали по Дністрові задубілі трупи.

Докладні відомості про це, як і взагалі про масові розстріли на Дністрі, з'явилися як у всій румунській, так і в світовій пресі.

Українська еміграція, а в тому числі й та її частина, яка перебуває в Румунії, більше десяти років систематично протестує і звертається до людського почуття цивілізованого світу з приводу тих масових масакр, які безперервно практикують большевики на терені совітського союзу, а особливо на Україні.

Тим часом вона мала час переконатися, що совість культурного людства, — як що вона й є, — то вона і сліпа, і глуха. В найліпшому випадковій вона відгукується платоничним співчуттям на папері, а на практиці автори масових убивств запрошуються на різні міжнародні

конференції, їм даються позики, у них запопадливо купуються вироби рабської примусової праці і навіть ті продукти першої потреби, які силою одібрано й відбирається у голодуючого населення.

Масові жажливі розстріли на Дністрі — це незначна подія у порівнянні з тими страхіттями, які робляться в глибинах совітського союзу, то пак там, куди не дістає око вартових, що стоять на кордонах з цим союзом.

Українська еміграція в Румунії, читаючи про що-денні трагедії на Дністрі, де її жертвами могли бути наші батьки, брати або рідні сестри, з тремтінням у душі очікувала, що скаже світова совість тепер.

Адже-ж убивства відбувалися на її очах. Адже-ж тепер вона не зможе сказати, що вона їх не бачила, що вона про них нічого не знає. Тим часом і зараз повторюється теж саме, що було й до цього часу. Не тільки не має реальних кроків, які-б свідчили, що культурний світ відвертається, відсепаровує себе від большевицьких варварів, але не чується навіть протестів, загального обурення.

Виключення з цього творить лише Румунія, на терені якої шукає порятунку нова хвиля біженців. Законодатні органи Румунії, преса і громадська opinia заманіфестували правдиве обурення і навіть мобілізували першу допомогу тим збігцям, які, проскочивши жажливу смугу смерті, опинилися на її території.

Але в цих протестах і в цьому обуренню є вражаючий і болючий момент. Обурення скеровується проти варварства большевиків не через те, що вони улаштовують прилюдні криваві бойні, а через те, що жертвами їхніх масових розстрілів, як це виразно підкреслює і преса, і відповідні промовці, стало в останній час також і молдавське населення за Дністром. Мимо волі складається таке вражіння, що наколи би жертвами цих самих трагедій були в більшості не молдоване, а українці, то можна було би й не протестувати. Таке вражіння базується ще й в тому факті, що страхіття ще більш зворушуючі, які безперервно відбуваються на Україні й про які систематично подає інформації вся румунська преса, до самого останнього часу не викликали на терені Румунії ні такої уваги, ні таких рішучих протестів.

Українська еміграція в Румунії, яка протягом всього свого перебування на чужині, виявила в своїй масі як найбільшу лояльність до Румунської держави й щирю приязнь до її народу, яка на-віки збереже глибоку вдячність до них за ту гостинність, якою користається стара політична еміграція на території Румунії, не може не приєднати й свого голосу рішучого протесту проти тих диких сцен, які систематично мають місце на Дністрі й авторами яких є большевики.

Але протестуючи в самий енергійний і категоричний спосіб проти варварства большевиків, які задемонстрували своє варварство в надзвичайно брутальний спосіб перед цілим світом, бо організували криваве полювання за людьми на своїх кордонах, українська еміграція в Румунії з сумом мусить констатувати, що частина тих біженців, які вже минули жажливу смугу смерті, перекидається назад, більше того, передається в руки тих самих большевицьких катів, яким не пощастило пристрелити цих збігців у той час, коли вони тікали до Румунії.

Страшна доля цих біженців ні в кого не викликає жадних сумнівів. Вони видаються на нелюдські тортури, які практикуються в льохах смерті большевицького ГПУ. Після тортурів їх в ліпшому випадкові розстріляють, а в гіршому відправлять на тяжкі примусові праці дикої півночі. Примусова праця у большевиків гірша від смерті. Рятуючися від жаху посилки на неї, тікали за Дністро всі ті, що, не зважаючи на кулеметний вогонь і розриви гранат, якими засипали їх шлях большевицькі чекисти, продовжували масово йти на певну смерть, з дуже сумнівними надіями на порятунок.

Поруч зі зворушливими описами кривавих подій на Дністрі, преса Румунії не раз повідомляла також і про поворот та передачу біженців представникам большевицького ГПУ. Тимчасом ми не чули ні жадного протесту, ні співчуття до долі тих, доведених до безнадійної роспуки біженців, які божеволіли при одній думці, що їх можуть перекинути назад, які кидалися з тих потягів, якими їх везено для передачі в руки большевицьких катів, і які просили смерті як ласки, підкреслюючи, що краще було б як би їх забили тут, ніж мають передавати не лише на смерть, але й на нелюдські муки большевикам.

При таких умовах передача цих людей нічим не різниться від тих розстрілів, які практикують большевики і викликає у нас таке-ж саме почуття обурення і протесту, як і прилюдні большевицькі розстріли на Дністрі.

Організована українська еміграція в Румунії вживала всіх заходів для того, щоби видачу біженців большевицьким чекистам було припинено, але тим часом видача ця продовжується й далі. Це приводить українську еміграцію до роспуки і вона примушена апелювати до людяности і до найсвятіших почувань милосердя громадської опінії та преси.

Одним з мотивів викидання біженців назад — у переважаючій більшості українців — є відсутність засобів для утримання нових кадрів біженців.

Мотив цей слушний, але й він може тільки пояснити сумні, а по своїй суті жорстокі факти, але ні в якому разі їх не виправдати.

Жертви великих землетрусів, пожеж, і катастрофічних повнів завше знаходять гарячий відгук у чутливих душах людей. Вони поспішають з масовими допомогами тим, що потерпіли, а тимчасом біженецтво — хіба це не катастрофа? Хіба воно викликається не страшнішим лихом, ніж всі стихійні катаклізми, взяті до купи? Це лихо назовні менш помітне, але про звірства большевиків на Дністрі не можна навіть сказати й цього, бо образ їх більше ніж страшний, він жахливий.

Українська еміграція в Румунії не вірить в те, що трагедії на Дністрі матимуть для большевиків ті наслідки, які вони мусіли б мати. Самовбійча політика закривання очей на варварства і на большевицьку небезпеку, яка провадилася державними та жадними до ілюзорної наживи промислово-торговельними колами, та яка давала змогу большевикам робити їхні нелюдські експерименти над мільйонами живих людей, буде продовжуватися й далі.

Коли ж українська еміграція висловлює свій протест, то з єдиною

метою звернути увагу бодай на тих, хто, ризикуючи життям, так або інакше, але вже вибрався з совітського пекла, хто не втратив ще віри в існування високих принципів людяности і хто — це саме головне — потребує опіки й негайної допомоги.

Ні українська еміграція, ні Румунія цієї допомоги, при всій своїй добрій волі, дати не в стані. Ми пробуємо апелювати ще один, може останній раз, і звертаємося за допомогою в першу чергу до Міжнародного Червоного Хреста, до Комітету по справах біженців при Лізі Націй, а далі до благодійних організацій і нарешті до всіх чулих серцем окремих жертводавців.

Пожертви грошима і річами просимо надсилати по такій адресі: «Comitetul Ucrainian, Strada Delea-Veche, 45, Bucarest, IV, Roumanie».

Цю відозву-протест постановлено надіслати: уряду Румунії, Комітетові по справах біженців при Лізі Націй, Управі Міжнародного Червоного Хреста, українським еміграційним організаціям, а також всій українській закордонній пресі.

Відозву-протест підписано: заступником голови Комітету д-ром В. Трепке та секретарем Дмитром Геродотом.

Лист із Рів'єри.

У неділю, 10 квітня, відправлено було в Канах п.-о. Гречишкіним св. службу Богу в помешканні, що його ласкаво уділено було дирекцією одного місцевого французького підприємства. Висока та простора саля дуже добре надавалася для цієї цілі. Після того, як оздоблено її було прапорами та образами, та прикрашено квітами — вона робила вражіння постійної церкви, як ніби для цього лише й було її збудовано.

В невеликій, порівнююче, кількості зібралися місцеві українці та симпатичні українського руху до церкви на молитву. Служба Божа пройшла добре. Знайшлося кому й співати, й читати. Люде, які соромились своєї мови та розмовляли досі по російськи — мовляв, не було нагоди, щастя й можливости навчитись — прекрасно зворушливо вимовляли і в співах, і в читанню високо піднесені слова українських молитов. Тим більше це було присмно всім тим, хто потрудився над улаштуванням богослуження та прикрасою помешкання, приємно це було всім присутнім.

Підчас служби Божої п.-отець промовляв на євангельську тему. Молитва за батьківщину, яку більшість чула вперше, залишила прекрасний піднесений настрій.

Того ж дня о год. 3 попол. відбулася в Канах друга частина докладу п. Довженка на тему «Пошматована Росія й Україна». Пишучому оці рядки не довелося чути першої частини цього прекрасного й змістовного докладу. А прекрасним він був не поверховим лоском та блискучими, часто мало змістовними фразами, — лише глибоким внутрішнім змістом. Удало був доклад тако-ж розрахований на слухачів.

Після докладу п. Довженка влаштовано було академію з нагоди 300-літньої річниці народження гетьмана Івана Мазепи. Промовляли на академії п. Довженко, п.-о. Гречишкін та п. Ємець. Останній заграв на бандурі тако-ж кілька мелодій, присвячених світлій пам'яті незабутнього гетьмана України.

На пропозицію й заклик п. Писарюка, було присутніми на академії

складено певну суму грошей для вінка, який буде покладено на могилі бл. нам. Карла XII, короля шведського.

Варто відзначити присутність на святі п. Юрка Бурлака з дружиною, що недавно прибув з Америки та оселився на Рів'єрі. З нагоди академії ним було зроблено пожертву в 100 франків на українських безробітних. На ту саму ціль серед присутніх тако-ж було зібрано певну суму грошей.

Присутніми на академії було рівнож кілька французів, прихильників українського руху, що все збільшуються тут у своїй кількості.

Загалом, в Канах небагато свідомих українців. Але тих, що з цікавістю стежать за розвитком українського громадського життя, приглядаються до українського руху — в більшості з ворожістю, але не мало і з симпатією — не бракує. Ці люди — а їх на Рів'єрі по приблизному обрахунку є кілька десятків тисяч — охоче кличуть себе мажоросами, люблять українські звичаї, пісні, мову...але не знають батьків своїх. Сиротами та безбатьченками скрізь озираються, шукають, хто б їм сказав, чиї вони діти. За часи довгої своєї неволі під московським пануванням ці люди втратили єдинання зі своїми предками, відірвалися від того ґрунту, який єдиною може вернути нам вільне життя.

Багато невтомної праці й зусиль треба буде покласти, щоби привернути тих, які ще до сьогодні блукають манівцями, або стоять на роздоріжжю, не добачаючи рідної стежки. В цьому напрямкові тут де-що зроблено й робиться. Серед трутнів, що скрізь знаходяться та своєю інертністю та часом негативним особистим поведженням гальмують справу, знаходяться й бджоли, які невтомно працюють над розвитком ідеї української державности. Треба підкреслити, що робота є тяжка. Тим більше цінною є вона й тим більше признання належить тим, хто її провадить.

Сподія, що пошастить стягнути до Кан кілька свідомих українських громадян, що стануть на допомогу Управі громади в її нелегкій роботі. Навколо присної особи п. полк. Гладиша, голови Громади, зосередилось вже кілька свідомих українців, які взялися до кінця довести справу поставлення на певні ноги української організації на Рів'єрі. Серед бджол тружеників місцевої громади відзначити треба пп. Котвицького, Поліщука, Тржцинського та інші. На цьому місці треба їм побажати успіху та добрих наслідків в їх вельми корисній праці для добра й розвитку української громади.

П. Чорний.

---

3 міжнароднього життя.

— Вибори в Германії. — Річниця Іспанської республіки.

Внутрішні справи Германської республіки не сходять з денного порядку світової політичної оцінки. 10-го поточного квітня відбулися там остаточні президентські вибори; в день, коли з'являться друком ці рядки, німці вибратимуть до ландтагу найбільшої своєї держави — Прусії.

Про другий тур виборів германського президента розважалося на цьому місці в день, коли вони переходили. Наслідки їх не дали начеб-то нічого нового й несподіваного. Як усі того були певні уже після першого туру, германським президентом переобрано Гінденбурга, і кількість голосів, поданих за нього, не тільки не зменшилася, порівнюючи з першим туром, але й збільшилася остільки, що цього разу старий 85-тилітній маршал дістав абсолютну більшість, хоч у другому турі і не потребував уже її. Успіх безперечний, але чисто персональний, — аналіз цифр поданих за Гінденбурга голосів не залишає жадного в тому сумніву.

У першому турі, як відомо, було п'ять кандидатів: Гінденбург, Гітлер, Дюстерберг, Тельман і В'інтер. Усі вони разом дістали, кругло беру-

чи, 37.650.000 голосів. У другому турі залишилося лише три кандидати: Гінденбург, Гітлер і Тельман, які зібрали разом 36.580.000 голосів, себ-то на вибори не прийшло більше ніж мільйон виборців. Яка група дала отих абстинентів, — невідомо; вказують, що то були комуністи, знеохочені неуспіхом свого кандидата та подвійною тактикою Москви, яка вголос говорила за комунізм, а потай пропонувала голосувати за Гітлера.

Цілі. Подані голоси за отих трьох кандидатів розподілено так. У першому турі (кругло):

Гінденбург	— 18.600.000
Гітлер	— 11.340.000
Тельман	— 4.980.000

У другому:

Гінденбург	— 19.360.000
Гітлер	— 13.400.000
Тельман	— 3.700.000

Цей розподіл дуже характерний. Нормальна виборна психологія говорила начеб-то за те, що щасливий кандидат мусить у другому турі збільшити число своїх голосів, а невдалий — зменшити. Того й чекали урядові кола Германії, сподіваючися, що після першого тура над гакенкрейцерами заляже тяжка депресія, як наслідок марних зусиль, і Гітлер втратить значну частину свого престижу в ширших виборних масах. Сталося навпаки. Гінденбург, що правда, збільшив на 700.000 число своїх голосів, але поруч з ним збільшив їх і Гітлер і то на цілих два мільйони, тоб-то більше майже втричі більше за Гінденбурга.

Цей факт — нейтральний що-до справи самих президентських виборів, бо не відбувся він на їх наслідках. Обраний Гінденбург, а не Гітлер. Але він говорить за те, що хвиля гітлерізму в Германії не падає, а росте, і процес цей іде з такою силою, якої не сподівалися ні його противники, ні навіть, як здається, самі гакенкрейцери. Бо-ж справді таки, на президентських виборах стояли одна проти одної дві сили: 1. Гінденбург та його неприродна ріжнороманітна коаліція із соціал-демократів, католиків, ріжних буржуазних груп та розпорочені маси окремих виборців, що йшли не за якимсь то програмом, а просто за іменем маршала; 2. Гітлер, що спірава на одноцільну, одноманітну партію, яка вірить своєму вождеві і слухняно йде за ним навіть тоді, коли він дістає не перемогу, а поразку.

Ці дві сили борються між собою сьогодні і на пруських виборах, але боротьба та переходить в інших умовах, ніж то було на виборах президента. Гітлерівські маси, як і тоді, йдуть суцільними шерегами під єдиним гаслом і з єдиним проводом. Гінденбургіва коаліція не має єдиного вождя, єдиного гасла, єдиного проводу; вона розбита на складові частини свої, з яких одна одну не підтримує, а поборює. Крім того, на виборах до ландтагів у Германії чинить суворе пропорційне право, тоб-то кожний голос матиме свою силу і не впаде марно, як впади на президентських виборах 13 мільйонів гітлерівських голосів.

В яких реальних цифрах виявиться це на виборах, буде відомо вже завтра із теліграм. Але й зараз уже з певністю можна сказати, що Гітлер, коли не опанує цілком пруським ландтагом, то буде мати в ньому мабуть таку найсильнішу фракцію. За нормального парламентського режиму цей факт тягне за собою владу чи участь у владі отієї фракції, на цей раз гітлерівської. Цього як раз і бояться урядові кола і вже тепер, до виборів, зробили заходи, щоби того не сталося. Досі у Прусії, як і в цілій Германії, голова уряду мав бути обраний абсолютною більшістю парламенту і коли ніхто тої більшої не діставав, організовувалася влада більшої відносної. Тепер цей закон пруським ландтагом — перед самим його розходом, змінено. Влада мусить мати за собою абсолютну більшість; коли ж такої більшості в парламенті не складається, залишається влада попередня в якості влади ділової, тимчасової.

В такий спосіб гарантувала себе пруська влада, на чолі якої стоїть

соціал-демократ, перед натиском Гітлера, сподіваючися, що така його фракція, хоч і буде найсильнішою, але абсолютної більшості не матиме. Близьке майбутнє вваже, оскільки ця гарантія буде дійсною, як на дово і чи не перевернеться вона у свою антитезу. В кожному разі те, що станеться на пруських виборах, буде рішачим і для цілої Германії. Бо-ж Прусія — це дві третини германської території і ті-ж самі дві третини германського населення.

* * *

Минув рік з дня проголошення республіканського режиму в Іспанії. Сталося це, як відомо, не зовсім так, як то бувало в інших країнах. Монархію скинуто було не революцією, не повстанням, а голосуванням на муніципальних виборах. Вибори ті відбулися 12 квітня минулого року, дали велику більшість по містах республіканським партіям, і відповідні Іспанські кола зробили негайно з того необхідні висновки. Король Альфонс XIII, вивчений добре монархичним досвідом по інших державах, спільно, з родиною і з грінши, евакуювався на еміграцію, де й приховався під прикритим ім'ям князя де Толедо, а політики, зговорившись між собою, проголосили в Іспанії республіку.

У тверду майбутність Іспанської республіки не дуже то вірили в Європі. Вказували на політичну несвідомість, на аналіфаетизм селянського населення в Іспанії, на хаотичний анархізм її робітництва, на могутні впливи католицького духовенства, на феодалістичні настрої шляхти, на політиканство офіцерського корпусу в армії, нарешті — на розбіжність національних змагань провінцій, таких як Каталонія, Андалузія, Галіція то-що. Болячися, що Іспанська інтелігенція, до рук якої попала справа республіканського режиму, наподобить інтелігенцію російську і заведе країну спочатку до керенщини, а за нею — до большевизму.

На щастя Іспанії, а може і цілої Європи, ці побоювання поки-що не виправдалися, і, як здається, не мають великого ґрунту під собою й що-до майбутнього. Заколоті й завірюхи в Іспанії за цей рік були, подекуди мабуть будуть і пізніше, але в основних лініях державне життя її йде нормальним темпом, і країна по-малу, але твердо перетворюється на модерний штіб і республіканський режим стабілізується. За цей рік вироблено й прийнято нову державну конституцію, яка вже вступила в чинність; заспокоєні до певної міри селянські змагання до землі, придушено анархічні виступи робітництва, потрошено впливи духовенства і шляхти, реорганізовано армію і т. п. Але що найважливіше — республіканцям Іспанії пощастило: 1. злагодити відповідними широкими уступками взаємовідносини з національними провінціями, і 2. упорядкувати фінансові справи в країні й скласти бездефіцитовий державний бюджет в цей час світової фінансової кризи, яка не минула, явна річ, і Іспанії.

Усе оте час добрий прогніоз до майбутнього. Звичайно, рік — малий ще простір часу в житті держави і народу. Але деструктивним силам як раз найлегше валити республіку та її інтелігентських вождів у перший же рік її існування. Іспанська перша республіка з р. 1873 річниці своєї не дочекалася; московські большевики завалили російську республіку на восьмому місяці; паризькі комуністи свого часу дбали були зробити те саме з французькою — зараз же після її неусталеного проголошення. Іспанська республіка пережила вже першу критичну добу свого існування і має зараз досить тверді підвалини для дальшої своєї стабілізації. Мрії московських людей про совітську республіку — сестру на крайньому європейському заході, як здається, можна вважати ліквідованими.

Observer.

Хроніка.

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

— Шевченківське свято в Шалеті. 27 березня с. р. українська громада в Шалеті відсвяткувала 118 роковини з дня народження великого поета — кобзаря України Т. Шевченка. Широкою й спеціально підбраною програмою вечера, громада на цей раз придала святові відтінок свята еміграційного і, проводячи свою громадську працю, згадала дійсно «не злим, тихим словом» «вічного революціонера».

Референтами (по українськи п. Ю. Гербанівський та по французьки п. М. Ковальський) було виставлено велике значіння Т. Шевченка не лише для української літератури, а й взагалі для всієї визвольної української боротьби.

Після рефератів було виставлено п'єсу «Останній сніг», в якій показано було той великий патріотизм, що панував на Україні за часів Катерини II. Слова старого запорожця Нещадима до свого сина — «Я тебе проклинаю, зраднику!» — у багатьох присутніх викликали правдиві, гіркі сльози.

В третьому відділі програми були українські пісні, які так чудово виконує громадський хор під орудою відомого талановитого диригента п. В. Ковгана. Цими піснями було висказано всі страждання українського народу, так правдиво змережані нашим великим кобзарем. Ці пісні глибоко запали в душі присутніх та пригадали, що «кругом неправда і неволя, народ український замучений мовчить».

Влаштувуючи це свято, Управа громади не помилилася підбіраючи таку програму, бо присутні відчували навіть найтихші звуки

вічно граючої Шевченкової кобзи, яка своїми мінорними тонами опанувала абсолютно всіх, та тим ясно показала, що дух революціонера, він ще живе, він ще не вмер».

— Дитяче Шевченківське свято в Шалеті. Дитячою школою при Українській Громаді в Шалеті влаштовано було 13 березня Шевченківське свято. З ріжноманітної і старанно виксаної програми було видно, що школа приложила чимало труду до підготовки цього свята. Слова маленьких дітей, які всни вимовляли з щирим почуттям патріотизму, як «Шевченко», «Україна-ненька» — робили на присутніх надзвичайне вражіння.

— Академія пам'яті гетьмана Івана Мазепи в Шалеті. В неділю 20 березня в помешканні громади відбулася в Шалеті урочиста академія, присвячена пам'яті гетьмана Івана Мазепи з нагоди 300-ліття з дня його народження. Програма вшанування складалася з вступного слова голови Громади, широко інформуючого реферату п. Татарулі та промов пп. П. Вержбицького та П. Лещука, а також виступу громадського хору під орудою п. В. Ковгана.

— Великодня служба Божа в Шалеті. Українська великодня служба Божа, яку відправить п.-о. Грецишкин, відбудеться в Шалеті вночі з 30 квітня на 1 травня.

— Академія пам'яті гетьмана Івана Мазепи в Оден-ле-Тіші. У неділю 3 квітня с. р. філія Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції спільно з Українським Товариством Театрального Мистецтва

влаштувала урочисті збори, присвячені пам'яті гетьмана Івана Мазепи з нагоди 300-ліття з дня його народження.

На сцені портрет гетьмана І. Мазепи, гарно удекорований. Збори відчиняються о год. 16 з полов. словом уповноваженого Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції п. Зубенка про ціль свята. Мішаний хор виконує український національний гімн. Після гімну п. Дідок зачитує реферат, який закінчує вічною пам'яттю гетьманові Мазепі та всім, що життя своє віддали за волю України. Хор виконує «вічна пам'ять». Далі йшли декламації п. Поштаренка, паній Гаховичевої та Дідкової, і маленької Надії Гаховичевої.

— Річниця існування Т-ва Театрального Мистецтва в Одесі-Тіші. Того ж вечера, відразу після академії на честь гетьмана Івана Мазепи, було відзначено також річницю існування Т-ва Театрального Мистецтва.

Свято роковин існування Т-ва відкриває голова Т-ва Театрального Мистецтва п. Башинський. В своїй промові, після перерахування праці, яку зробило Т-во за час свого існування («Тризуб» ч. 6), п. Башинський підкреслює, що ця праця вдалося виконати завдяки ширшому відношенню до праці й міцному об'єднанню членів Т-ва, та закликає всіх членів Т-ва й надалі до такої ж широкій праці. Далі слово забірає уповноважений місцевої філії Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції й вітає голову та всіх членів Т-ва Театрального Мистецтва з їх святом та дякує за ту працю, яку поклали члени Т-ва, допомагаючи філії військового Т-ва в улаштуванні національних свят та вечірок; бажає й надалі таких же успіхів, як і досі, єдності та енергії для виконання поставлених перед собою завдань — служення рідному мистецтву.

Далі пані Гаховичева виконує соло «Чуєш, козаче», та дует з панією Дідковою — «Стоїть явір над водою». Хор під керівництвом

п. Сидоренка виконує кілька пісень. Не дивлячися на малу кількість співаків, хор чудово співає і присутні довго не відпустили його, нагороджуючи хористів оплесками.

Це святкування існування Т-ва перед портретом гетьмана Ів. Мазепи як би маніфестувало, що боротьба за святі ідеали українського народу, за який ти боровся, великий гетьмане, йде далі й ця праця на чужині свідчить і дає віру, що закінчиться триумфом: незалежна соборна УНР».

У Польщі

— Загальні річні збори Товариства Допомоги Студентам - Українцям Вищих Шкіл м. Варшави. 24 березня б. р. о годині 7-ій вечера в помешканні Українського Центрального Комітету в Варшаві відбулися загальні річні збори Товариства Допомоги Студентам - Українцям Вищих Шкіл м. Варшави.

Збори відкрив голова Товариства проф. Р. Смаль - Стоцький і запропонував на голову зборів п. генерала В. Сальського. Збори одностайно прийняли цю пропозицію. На секретаря зборів запрошено інж. Д. Клекоцького.

Вшанувавши вставанням, на пропозицію проф. Р. Смалья - Стоцького, пам'ять померших членів Товариства П. Руткевича і П. Прудька, збори приступили до справ порядку денного. Проф. Р. Смаль - Стоцький дав звіт з діяльності Товариства за минулий рік. В тому році Товариство утримувало два інтернати: мужський для 17 осіб на вул. Брудновський і жіночий для 5 осіб на вул. Генсїї; видавало сніданки, одноразові допомоги, дві стипендії в 50 і 40 зл. (одна ім. С. Петлюри, 2-га ім. П. Холодного), організувало справу обідів для студентів і студенток в українських роди-

нах. Допомогова чинність Товариства в цифрах виглядає так: утримання мужського інтернату за час від 1 січня 1931 р. до 20 березня 1932 року — 4070 зол. 60 гр., утримання жіночого інтернату — 880 зол. 05 гр., сніданки — 442 зол. 93 гр., стипендії — 985 зол. 60 гр., одноразові допомоги — 2569 зол. 40 гр., довготермінові позики — 2035 зол. 70 гр. Поступлення до каси Товариства були наступні: членських внесків — 264 зол., пожертв — 431 зол., допомог від різних установ і осіб — 12650 зол. За весь час діяльності Товариства його допомогою чинність виносить більше 43,000 золотих.

Докладчик зазначив, що праця Управи Товариства в цьому році була особливо трудною, бо, в зв'язку з тяжкою господарською кризою, потреба в допомозі акції на користь студентства все зростала, здобувати ж матеріальні засоби на цілі допомоги ставало все трудніше.

Переходячи до майбутньої діяльності Товариства, проф. Р. Смаль-Стоцький висуває на чолу завдань, що стоять перед майбутньою Управою Товариства, справу організації медичної допомоги для студентства, бо, як показав лікарський огляд, стан здоров'я студентства незадовольняючий, організацію збірки одягу і білизни як також улаштування концертів, балів і т. д. на цілі допомоги студентству.

Генерал П. Шандрук оголосив акт ревізії грошевої відчитності Т-ва і справ секретаріату, і доповідь д-ра Е. Мироновичевої про санітарний стан інтернатів, і стан здоров'я студентів і студенток.

Промовці, що забирали слово в порядку дискусії над звітами, зазначили енергійну діяльність Управи Товариства на користь студентства і М. Ковальський запропонував висловити Управі подяку. Збори ухвалюють одногослосно абсолюторіум для Управи на внесення Ревізійної Комісії і подяку за енергійну і корисну її працю.

На наступний рік до Управи обрано проф. Р. Смаль - Стоцького, проф. М. Кордубу, д-ра Л. Чика-

ленка, інж. Я. Танцюру, інж. В. Шевченка, інж. І. Зваричука і інж. Д. Клекоцького.

До Ревізійної Комісії — ген. П. Шандрука, д-ра Е. Мироновичеву, інж. П. Сікору.

Після закриття зборів, в тому ж помешканні одразу відбулося засідання новообраної Управи, на котрому було розподілено функції по-між новообраними членами Управи: на голову обрано проф. Р. Смаль - Стоцького, скарбника і завідуючого мужським інтернатом інж. Я. Танцюру, секретаря інж. І. Зваричука.

— Свято Т. Шевченка в Плотичному. 20 березня с. р. Управою відділу УЦК в Плотичному, в 71 роковини смерті пророка України Т. Шевченка, влаштовано було академію та виставу «Назар Стодоля». Академія відбулася у великому загальному бараці, оздобленому великим тризубом та портретом Т. Шевченка, уміщеному на сцені. Барак було прикрашено зеленню та розписано уривками з віршів Шевченка.

Свято було розпочато о год. 16.30 співом «Заповіту». Вступне слово голови відділу п. Пресовського, реферати, співи власного хору і декламації зробили гарне враження на присутніх членів відділу та адміністрацію тартаку, де члени відділу працюють.

О год. 20 аматорським гуртком виставлено було п'єсу «Назар Стодоля». П'єсу було проведено добре; правда, це уже не перший виступ аматорського гуртка в Плотичному. Взагалі, видно було сумлінне ставлення і солідну підготовку всіх учасників, як до академії, так і до вистави.

— Свято Т. Шевченка в Біловіжжу. 15 березня с. р. заходами місцевого відділу УЦК було відправлено в Біловіжжу панахиду по Т. Шевченку. Церкву було переповнено. П.-о. Володимир Цехан виголосив чулу промову про життя й тернистий шлях великого українського поета. Співав хор під орудою п. І. Кононенка.

Після служби Божої було влаштовано спільний обід, на який бу-

до запрошено й гостей, в тому числі багато білорусів, які ставляться до українців прихильно. Підчас обіду п. Букозмський виголосив чуду промову, в якій торкнувся значіння для нас Т. Шевченка.

На прикінці обіду було спільно заспівано «Заповіт». Свято у всіх залишило по собі надзвичайно гарне вражіння, особливо у чужинців.

— Загальні збори членів відділу УЦК в Озерах відбулися 29 січня с. р.

Приймаючи до порядку денного, збори вставанням ушанували пам'ять Головного Отамана С. Петлюри. Після заслухання й затвердження справоздання Управи та Ревізійної Комісії, було обрано нову Управу в складі: п. І. Лемія (голова), п. С. Яценка (заступник голови) та п. І. Фтемова (секретар і скарбник).

Праця місцевого відділу УЦК, не дивлячися на цілий шерг несприятливих умовин, все ж таки була досить активною. Досить часто відбувалися тут зібрання членів відділу, присвячені актуальним справам з життя відділу і з життя цілої нашої еміграції взагалі. Скромно, але цілою громадою обходила місцева українська колонія річницю проголосшення державної незалежності України, Шевченкові дні, річницю смерті бл. п. Симона Петлюри, десяту річницю мученицької смерті 359-ти героїв Базару. Окремі сходи членів було присвячено вшануванню пам'яті П. І. Холодного, справам біжучого життя, інформаціям про життя української еміграції й т. д.

В грошовому справозданні Управи відділу фігурує ціла низка переведених серед членів відділу збірок, в тому числі — на Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, на фонд «Комітету на вшанування пам'яті 359», на фонд будови пам'ятника П. І. Холодному, на покриття витатків на похороні козака Дармороза й т. ин.

Серед питань, які обговорювалися в біжучих справах, на особливу увагу заслуговує ухвала збо-

рів «твердо стояти на платформі ідеології УНР, поширювати її між собою та иншими українськими емігрантами, розвиватися як найбільше в культурно-національному відношенні, набратися як найбільше національної свідомости, гарту духа та сили, щоб бути приготовленими стати до лав війська, бо вже наближається час, коли ми будемо покливані нашим урядом на чолі з Головним Отаманом під прапором УНР, до боротьби за визволення нашої батьківщини від московської окупації»...

— Загальні збори членів відділу УЦК в Стрілкові відбулися 14 лютого с. р. На зборах цих було заслухано справоздання Управи відділу за минулий рік та доклад Ревізійної Комісії. До складу нової Управи увійшли: п. М. Шпорт — голова, п. М. Магалєс — секретар та п. І. Стеремешенко — скарбник.

— Загальні збори членів відділу в Тересполі. 24 січня с. р. відбулися загальні збори членів відділу в Тересполі. Збори заслухали справоздання Управи за попередній рік та акт Ревізійної Комісії, які було затверджено. Нову Управу обрано в складі: п. К. Корнівський — голова, п. П. Іленю — заступник голови, п. І. Королів — секретар та п. О. Швед — скарбник.

В Чехословаччині.

— Український Республікансько-Демократичний Клуб у Празі влаштував 7. IV. ц. р. в огелю Граф сходи, присвячені питанням Зеленого Кліну.

Перший референт п. проф. В. Садовський подав відомості про Зелений Клин на Далек. Сході з точки погляду географічного, почасти історичного та економичного, і на прикінці прийшов до висновку, що хліборобська колонізація на Далекому Сході не дала добрих наслідків, бо провадилася в невідповідно малому маштабі і часто хвижацькими заходами,

і що район, не будучи опанованим кол. Росією, не став базою на Д. Сході і для большевицької Росії.

Другий референт пан проф. М. Славінський подав характеристику політичного стану річей на Д. Сході.

В дискусіях по обох дуже цікавих рефератах взяли участь, подаючи доповнення й роз'яснення г-н. В. Петрів, п. О. Бочковський, п. Ф. Стешко і п. М. Михалевич.

В Болгарії

— Шевченківське свято в Софії. В неділю, 13 березня, українці в Софії згадали не з тим, тихим словом свого незабутнього батька Тараса. Цей рік, як ніколи, загально-національне свято збрало всіх українців до купи, і вони достойно відсвяткували його, забувши про партійні розходження та хатні сварки. О год. 11 ранку почали збиратися земляки до церкви св. св. Кирила й Методія і за якихось під години присутніх в церкві було вже двіста осіб, — це перший раз тут українці такою численною сім'єю прийшли помолитися за свого пророка.

Після панахиди, урочисто відслуженої трьома священниками з хором української громади, всі пішли до салі, тут же біля церкви, на академію. Біля катедри, де було поставлено великий портрет Т. Шевченка та прапор Української Громади, зайняли місця голова Громади проф. Парашук і голова Об'єднання п. Іван Орлов. Хор Громади, під орудою п. Володина, проспівав «Заповіт», який присутніми було виконано стоячи. Академію відкрив п. Орлов, і запрохав усіх промовців говорити виключно про Шевченка.

Першим виголосив свій реферат п. Орлов, з якого, між иншим, присутні довідалися, що наш великий поет був і не аби яким співаком. Другим промовляв член Громади п. Маринчин. Обидва реферати були добрі і присутні прослухали їх дуже уважно.

Потім секретар Громади п. Крушницький заспівав під акомпани-

мент гитари «Зійшов місяць, зійшов ясний» та продекламував написаний ним же вірш «До Тараса».

Від «націоналістів» виступив з промовою п. Колесниченко, який клянав усіх українців єднатися для загальних виступів, щоб показати свою силу перед чужинцями. Другим промовцем від «націоналістів» був п. Федоровський, який, читаючи з листа зарані кимсь приготовану прокламацію агітаційного характеру, обличав помияні і «Громаду», і «Об'єднання», чим грубо порушив загальний характер свята та викликав глибоке обурення всіх присутніх. Як, лише з великої шани до пам'яті Т. Шевченка, не реагували належно, на академії в його честь, на цей виступ і дали промовцеві скінчити говорити при поспій тиші.

Від козаків Софійської станиці, донців, кубанців і терців, привітав присутніх з великим національним святом п. Лопух — кубанець. Він підкреслив, що Т. Шевченко є батьком і кзаків, якими завше шанувався і зараз шанується по всіх козацьких закутках, а його безсмертний Кобзарь є настольною книгою кожної хати.

Академію закрив п. голова Парашук, подякувавши промовцям і присутнім за участь у святі. Хор заспівав «Ще не вмерла Україна».

Після академії до 50 українців, між якими було не мало «малоросів», ріжних поглядів, ріжних напрямків, зійшлося на спільний обід. Усі сиділи за спільним столом, в одній сем'ї. Голови наших софійських організацій сиділи поруч і вели милу бесіду. В тостах було підкреслено одно бажання — виконати святий заповіт Шевченка і здобути волю і незалежність батьківщині, дйти до цієї головної загальної мети спільних наших зусиль, хоч і йдемо ми до неї часом ріжними шляхами.

Дух великого пророка, борця й поета був між присутніми.

— Шевченківське свято у Варні. Українське Культурно-Просвітне Товариство у Варні — «Тарас Шевченко» 12 березня с. р. урочисто обходило академією своє річне свято

— роковини народження патрона Т-ва Т. Шевченка. Розпочалася академія молебном. П.-о., прихильний до українців, виголосив промову, в якій підкреслив релігійні почуття Т. Шевченка та українців взагалі, і свангельські пастрої в творах нашого великого поета. Підчас служби Божої п.-о. читав свангелію українською мовою і на колінах виголосив «молитву за Україну». По многолітті головою Української держави, пресвітлому урядові та христолобивому нашому козацтву, Товариству та його членам, хором Т-ва було заспівано Т. Шевченкові «вічну пам'ять», а за нею «Заповіт».

Урочисту академію вступним словом відкрив голова Т-ва п. інж. М. Крижанівський, підкресливши значіння Шевченківського свята для всього українського народу, а зокрема для Т-ва та кожного українця. Секретар Т-ва п. Дробаха зачитав потім дуже змістовний реферат «Тарас Шевченко, яко націоналіст і державник — життя Т. Шевченка».

Після академії з'бралося Т-во за спільною вечерєю, підчас якої при урочистому настрої викснано було кілька пісень з творів Шевченка (хор, дуєт, тріо), а також продекламовано було багато Шевченкових віршів. Голова Т-ва продекламував уривки з «Гайдамаків» та «Чигирина»; член Т-ва Цанко продекламував «Розриту могилу»; декламувала також пані Д. Бондарева, стигаючи гучні оплески слухачів. Дуєт пана голови та пані Крижанівської — «Думи мої» дуже принав до серця присутнім.

Протягом вечері виголошено було також багато промов.

Дуже гарно випадало помешкання Т-ва, удекороване зеленими гирляндами, зі сценою, що увяляла собою українську хату з портретом Т. Шевченка посередині. Портрет увітчано було вліком з перших весняних квітів та прикрашено жовто - блакитними електричними лампами.

По святі члени Т-ва розійшлися з приємним радісним настроєм від такого т.сного й щирого єднання між собою.

— Вечір пам'яті гетьмана Івана Мазепи та композитора М. Лисенка у Варні. У суботу 25 березня Рада Т-ва «Тарас Шевченко» влаштувала збори для вшанування пам'яті гетьмана Івана Мазепи з нагоди 300-ліття з дня його народження, та пам'яті композитора М. Лисенка з нагоди 90-ліття його народження. Збори відкрив промовою голова Т-ва, в якій з'ясував значіння для України цих двох великих мужів, а потім зачитав коротку біографію творця української музики та вказав на ті перешкоди, які ставила російська влада і громадинство в його мистецькій праці на славу української культури. По закінченні промови збори стоючи заспівали «вічну пам'ять».

Після того п. М. Дробаха зачитав реферат про гетьмана Івана Мазепу, скомбінований з реферату, надісланого редакцією «Гуртуймося» та матеріалів, почерпнутих з бібліотеки Т-ва. Реферат був дуже цікавий та добре висвітлював особу гетьмана Івана Мазепи, як великого борця за волю й державність України. На аудиторю зробив цей відчит велике враження.

— Шевченківське свято у Пловдіві. Українське Культурно - Просвітне Товариство «Українська Громада» у Пловдіві влаштувало 13 березня с. р. академію на честь Т. Шевченка. Святочну академію відкрив голова громади п. Андрійсєвський, який в коротких рисах з'ясував значіння цього свята для українців, а потім зачитав реферат про Т. Шевченка, надісланий редакцією «Гуртуймося». Реферат присутніми було вислухано стоючи. Після реферату всіма присутніми, серед яких було багато гостей — українців, ще не залічених до громади, та співчуваючих нашій справі козаків — заспівано було «Заповіт» та «Ще не вмерла Україна». Закінчилася академія декламаціями паном Бондаренком творів Шевченка — «Катерина», «Тополя» та «Гайдамаки».

В Югославії

— Шевченківське свято в Новому Саді. Українське товариство в Новому Саді — «Просвіта» влаштувало 26 березня с. р. Шевченківське свято, на якому було зачитано реферат, надісланий редакцією «Гуртуймося», та п. Бурлака виголосив свою промову. Кінчилося свято співом українських пісень.

— Річні загальні збори т-ва «Просвіта» в Новому Саді. В лютому місяці відбулися річні загальні збори т-ва «Просвіта» в Новому Саді, на яких обрано нову Управу Т-ва в такому складі: п. Венгрженівський — голова, п. Жаботинський — містоголова, п. Мартос — писар, п. Вітчинкин — скарбник та п. Бурдиновський — бібліотекар.

У Туреччині

— З життя Української Громади в Туреччині. Громада дістала відповідь від п. Евена на свого листа з подякою за його цінну книжку про Україну. Пан Евен пише, що він дуже радіє, що міг щось зробити для великого українського народу, який бореться за свою незалежність.

— Громада надіслала також поздоровлення панові Леснові Василевському з нагоди 60-тиліття з дня його народження.

— Громада увесь час отримує від п. полк. Филсоновича реферати для зачитання, але в силу місцевих умов реферати ці читаються кожним членом Громади зокрема, так як сходив зробити неможливо.

Протести проти різни на Дністрі.

I

Заклик Союзу Українських Журналістів та Письменників на чужині.

У французьких газетах надруковано було, поданий агентством Гаваса, заклики до цивілізованого

світу Союзу Українських Журналістів та Письменників на чужині, що об'єднує до тисячі осіб, про трагічні події на Дністрі. В ньому говориться:

«В наслідок колективізації, силоміць накиненої на Україні зараз царює справжній голод. Всі протести населення, доведеного до одчаю й біди, стероризованого московськими комуністами, не доводять ні до чого. Сотні тисяч селян українських разом з їхніми родинами висилаються масами.

Населення прикордонних місцевостей шукає рятунку у втечі, але совіська влада рострїлює без жалю невинних утікачів.

Ці криваві подвиги російських большевиків викликали обурення цілого світу, але треба вжити більш рішучих заходів та міжнародного натиску на СССР.

Ми звертаємо цей початковий заклик до Ліги Націй, до Комітету Міжнародного Червоного Хреста, нарешті до комітету Нансена. Особливо-ж ми звертаємо увагу на обов'язок румунських влад однаково трактувати всіх біженців з України совітської, без різниці мови».

(«Le Pet't Parisien» з 14.IV).

II

Протест Міжнародного Антибольшевицького Ініціативного Комітету.

«Міжнародний Антибольшевицький Ініціативний Комітет, що на його чолі стоїть князь Толіцин, граф Остерман, рішуче протестує проти нелюдського способу, в який совітський уряд хоче задушити голос народів, що перебувають під ярмом РСФСР.

На звістки про масову різню та виселення безсиринного населення маленької Молдавської республіки МАІК ще раз звертається до цивілізованого світу з гарячим закликом на захист усіх республік СССР, що зараз стогнуть в лабетах у червоної Москви.

Націоналізми російського, українського, грузинського, азербейджанського, північно-кавказького, туркестанського та інших народів в сучасний мент являються головним фактором, що

його могла б використати Европа для того, щоби врятувати цивілізацію від найстрашнішої небезпеки — більшовицької».

Цей протест МАНК було надруковано в численних паризьких газетах на початку квітня.

Бібліографія

— О. І. Бочковський. Нарід — собі. Вид. Т-ва Прихильників Української Господарської Академії в ЧСР. Прага-Подєбради. 1932, 44 стор., цна 3 кор. чеськ.

Товариство Прихильників Української Господарської Академії в ЧСР поставило в основу своєї діяльності гасло — «Нарід — собі» з метою зберегти надалі існування цієї академії шляхом утримання її власними силами самого українського громадянства.

В названій брошурі О. Бочковський і поставив своїм завданням показати на декількох яскравих прикладах, що не один з поневолених народів з великим успіхом керувався цим гаслом у своїм на-

ціональним будівництві, а тому — час і нам, українцям, взятися власними силами провадити культурно-господарські справи, щоби тим самим наблизитися до здобуття економічної і політичної самостійності. В надзвичайно живих ілюстраціях з життя визвольних змагань ісландців, фінів, ірландців, каталонців, чехів, жидів, єврейств, естонців, бретонців та американських негрів автор переконує доводити, яку велику силу містить в собі принцип самопомогти для справи національного пробудження та відродження нації навіть тоді, коли, здавалося, цей принцип не має під собою ґрунту в умовах господарських злиднів чи тяжкого політичного тиску.

Брошура О. Бочковського заслуговує особливої уваги українського читача, бо ми, українці, так мало виховані для громадської справи та до жертвености на національні потреби. Слід побажати цій прекрасній брошурі О. Бочковського як найближчого поширення. Ст. С. Рополко.

Зміст.

Путяж, неділи, 24 квітня 1932 року — ст. 1. Як на Дністрі та українська політична еміграція в Румунії — ст. 2. П. Чорний. Лист із Рівня — ст. 5. Observator. З міжнародного життя — ст. 6. Хроніка. З життя української еміграції: у Франції — ст. 9. У Польщі — ст. 15. У Чехословаччині — ст. 12. У Болгарії — ст. 13. В Югославії — ст. 14. У Туреччині — ст. 15. Протести проти різни на Дністрі — ст. 15. Бібліографія — ст. 16.

Українська Книгарня Теодор Савула у Відні

має на складі всі українські книжки, листівки, картини мапи й українські товариські значки. На бажання книгарня видає свій великий ілюстрований каталог.

Ukrainische Buchhandlung Theodor Sawula. Wien I, Riemergasse, 2, Autriche.

**Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V.
Тел. Danton 80-03.**

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагус — Комітет.

Адміністратор: П. Коссяно
Le Gérant: M-me Perdizet.